

EXPUNERE DE MOTIVE

Limba istorică a evreilor așkenazi din Europa Centrală și de Est, idișul era limba vorbită de marea majoritate a evreilor din toate provinciile perimetrului românesc. Folclorul, cultura și literatura idiș s-au născut în micile așezări evreiești (shtetl) și s-au dezvoltat în comunitățile evreiești din marile orașe.

Idiș s-a impus ca limbă maternă, iar apoi ca limbă de cultură și a rămas timp de secole principală limbă de comunicare a evreilor din spațiul românesc.

Presa de limbă idiș și-a făcut apariția în Principatele Române mult mai devreme decât în alte părți ale diasporei europene și a avut o istorie bogată și longevivă. În anul 1855, la Iași, apare "*Korot Haitim*" (Cronica Timpului), primul ziar în limba idiș din lume și cea mai veche publicație evreiască din România. Ulterior, în 1877, la București, a apărut primul cotidian idiș din Europa și din lume – "*Judischer Telegraph*" (Telegraful Evreiesc). Apariția presei idiș poate fi considerată o referință care marchează simbolic trecerea graduală de la tradițional la modern.

În anul 1876 are loc un eveniment important pentru cultura idiș din România, dar și pe plan mondial : întemeierea primului teatru profesionist de limbă idiș, în grădina "Pomul Verde" din Iași, de către artistul, scriitorul, dramaturgul, compozitorul, regizorul, scenograful și directorul de teatru Avram Goldfaden (1840-1908).

Impactul cultural al activității lui Avram Goldfaden atât asupra minorității evreiești cât și a majorității românești a devenit evident încă de la început.

O perioadă foarte grea în istoria teatrului evreiesc a fost marcată de anii dictaturii din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când artiștii evrei nu au avut voie să joace în propria limbă sau să apară pe scenele teatrelor românești. Atunci a luat ființă Teatrul Barașeum din București, care a înglobat în ansamblul său numeroși actori și artiști evrei, care fuseseră îndepărtați din cauza legilor "rasiale" din toate teatrele și instituțiile culturale din România.

În anul 1948, Teatrul Evreiesc din București a devenit instituție de stat. Chiar și în perioada comunistă, teatrul idiș a funcționat permanent. Teatrul există și astăzi, menținând vie cultura idiș din România prin spectacole și manifestări de excepție. De atunci și până astăzi, scena din strada Dr. Iuliu Barasch nr. 15 a prezentat peste 200 de premiere și nenumărate reprezentații.

La 140 de ani de istorie și aproape șapte decenii de activitate ca instituție de stat, Teatrul Evreiesc de Stat din București (singurul ansamblu de acest gen cu existență neîntreruptă) are un profil distinct, reprezentativ atât pentru mișcarea teatrală din România, cât și pentru peisajul contemporan al artei scenice de limbă idiș.

Teatrul Evreiesc de Stat se caracterizează prin unicitatea lui și este de decenii una din puținele instituții teatrale de acest fel din Europa și singura din România.

Spectacolele pe care le prezintă fie în limba idiș, fie în limba română, păstrează și răspândesc tradiția și cultura evreilor, istoria lor, fiind totodată spectacole vii, atractive, interesante pentru spectatori. Repertoriul Teatrului Evreiesc de Stat se caracterizează prin elemente care îl individualizează și-l impun ca pe o entitate culturală distinctă, dar perfect integrată în peisajul cultural românesc.

Una din particularitățile Teatrului Evreiesc este dimensiunea lui internațională care transgresează spațiul european. În actuala configurație geo-politică, socială și economică, deschiderea granițelor culturale permite accesul la ofertele culturale ale altor țări, iar dialogul cultural, cooperarea culturală europeană și internațională, ajută la promovarea diversității culturale și contribuie la crearea unei piețe mai largi a bunurilor culturale.

Limba idiș este o cultură vie, care a născut și dă naștere unor opere de valoare.

30 mai este data la care, în 1901, s-a născut Ițic Mangher, poet și prozator, unul dintre maeștrii literaturii idiș din prima jumătate a secolului XX pe plan mondial, considerat cel mai important și reprezentativ autor de limbă idiș din România.

Instituirea “Zilei limbii și teatrului idiș” va avea o contribuție esențială la :

- **păstrarea tradiției și a valorilor specifice limbii idiș,**
- **combaterea xenofobiei și antisemitismului, a clișeelelor și percepțiilor eronate,**
- **dezvoltarea identității și diversității culturale ale țării noastre,**
- **promovarea aportului cultural al vieții evreiești din România la viața culturală românească și internațională.**

Având în vedere elementele unice din țara noastră (primul ziar în limba idiș din lume, primul teatru în limba idiș din lume etc.), instituirea “Zilei limbii și teatrului idiș” va avea un rol deosebit de important în promovarea imaginii României în lume, dezvoltarea turismului și punerea în valoare a tradițiilor istorice, prin evenimentele și manifestările care vor fi organizate pentru celebrarea acestei Zile.

Inițiator

Deputat Silviu Vexler - Minorități